

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор за науково-методичної та навчальної роботи

**О.Б. Жильцов
вересня 2015 р.**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 0304 Право

(цифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 5.03040101 Правознавство

(цифр і назва спеціальності)

Київ – 2015 рік

Робоча програма з дисципліни «Екологічне право» для студентів галузі знань 0304 Право, спеціальності 5.03040101 Правознавство. «25» серпня 2015 року - 14 с.

Розробники: Власенко Н.М., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства

Протокол від «25» серпня 2015 року № 1

Голова циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства

«25» серпня 2015 року _____ (Бурдіна Н.К.)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом, структура типова

Заступник директора з навчальної роботи _____ (Дем'яненко С.І.)

Заступник директора з навчально-методичної роботи _____ (Гейхман З.Л.)

Схвалено методичною радою Університетського коледжу

Протокол від «31» серпня 2015 року № 1

«31» серпня 2015 року № 1 Голова _____ (Братко М.В.)

1. Опис навчальної дисципліни

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 1,5</p> <p>Змістові модулі: 1,5</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): 54 години</p> <p>Тижневих годин: 1,8 години</p>	<p style="text-align: center;">Шифр та назва напрямку <i>0304 "Право"</i></p> <p>Шифр та назва спеціальності <i>5.03040101 Правознавство</i></p> <p style="text-align: center;">Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>"молодший спеціаліст"</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 4 Семестр: VII</p> <p>Аудиторні заняття: 30 годин, з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): <i>12 годин</i></p> <p>Семінарські заняття: 10 години</p> <p>Самостійна робота: 24 години</p> <p>Індивідуальна робота 6 годин</p> <p>Модульна контрольна робота: 2 години</p> <p>Вид контролю: залік</p>

2. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Вивчення курсу «Екологічне право», яке значною мірою базується на багатьох законодавчих положеннях цивільного права і певною мірою доповнює його, дає можливість студентам засвоїти знання в галузі правового регулювання охорони природи, раціонального використання природних ресурсів.

Метою вивчення цього курсу є отримання студентами необхідних правових знань щодо питання державного управління в галузі природокористування і охорони навколишнього середовища, правового режиму в Україні: земель, лісів, водних ресурсів, атмосферного повітря, тваринного світу, природно-заповідного фонду, рекреаційних та оздоровчих територій.

До основних **завдань** даного курсу можна віднести вміння орієнтуватися в системі екологічного законодавства, знати основні законоположення стосовно порядку природокористування і охорони оточуючого природного середовища, організації управління в галузі природокористування, сплати зборів та інших обов'язкових платежів за використання природних ресурсів. Також студенти повинні орієнтуватися в основних положеннях правового режиму земель сільськогосподарського призначення, земель житлової та громадської забудови, земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та інших ділянок, а також у правовому режимі лісів і земель лісового фонду, вод і земель водного фонду та правовому регулюванні і охороні атмосферного повітря й тваринного світу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти такими **компетенціями**:

- готові визначати принципи, пріоритети та організаційно-правові механізми, на яких побудована система екологічного права.
- здатні виокремлювати питання, які регулюються екологічним правом, від питань, що регулюються іншими галузями права;
- готові визначати права та обов'язки основних суб'єктів екологічних правовідносин;
- знають і можуть застосовувати в практичній діяльності основні положення природноресурсового законодавства;
- готові скласти перелік державних органів та посадових осіб, які здійснюють природоохоронною діяльністю, визначити їхні права та компетенції;
- здатні визначити джерела екологічного права та підстави здійснення природоохоронної діяльності;
- можуть охарактеризувати основні засади права екологічної безпеки.

3. Програма навчальної дисципліни.

МОДУЛЬ I. Загальні засади екологічного права.

Лекція 1. Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України (2 год.)

Предмет екологічного права. Методи екологічного права. Імперативи та пріоритети екологічного права. Принципи екологічного права. Функції екологічного права. Поняття та система екологічного права.

Поняття і види об'єктів екологічного права. Співвідношення об'єктів природи та природних ресурсів у системі екологічного права. Поняття джерел екологічного права та їх види. Міжнародно-правові акти у системі джерел екологічного права.

Основні поняття теми: екологічне право, функції екологічного права, об'єкти природи, природні ресурси, навколишнє природне середовище, екологічні стандарти.

Лекція 2. Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення (2 год.)

Становлення інституту екологічних прав та обов'язків громадян. Загальна характеристика екологічних прав та обов'язків громадян. Поняття та види екологічних прав та обов'язків громадян. Право громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Поняття відповідальності в екологічному праві. Види та зміст відповідальності за екологічні правопорушення. Підстави та умови виникнення відповідальності за порушення вимог екологічного законодавства. Правова характеристика екологічних правопорушень та їх класифікація.

Основні поняття теми: еколого-економічні правовідносини, збори за використання природних ресурсів, здійснення природоохоронних заходів, доступ до екологічної інформації, екологічні правопорушення.

Семінар 1. Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України. Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення. (2 год.)

Модуль II. Особлива частина екологічного права.

Лекція 3. Природоресурсове право. (2 год.)

Земельні відносини в системі природоресурсових відносин. Види використання земель. Цільове призначення земель: мета поділу. Поняття надр та корисних копалин, їх класифікація. Поняття та види надрокористування. Суб'єктно-об'єктний склад відносин надрокористування.

Поняття вод та водних об'єктів та їх класифікація. Поняття та види водокористування. Суб'єктно-об'єктний склад відносин водокористування.

Об'єкти рослинного світу: поняття та види. Особливості правового статусу суб'єктів користування об'єктами рослинного світу. Права та обов'язки власників та користувачів об'єктів рослинного світу.

Основні поняття теми: природоресурсові відносини, землі, надра, корисні копалини, водні об'єкти, рослинний світ.

Семінар 2. Природоресурсове право. (2 год.)

Лекція 4. Природоохоронне право. (2 год.)

Поняття правового режиму природно-заповідного фонду як об'єкта правового регулювання, охорони та використання. Склад і класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду за чинним законодавством. Законодавство про природно-заповідний фонд. Поняття, види та склад правовідносин у галузі природно-заповідної охорони. Проблеми становлення та розвитку природно-заповідного права. Співвідношення природно-заповідного, природоохоронного і екологічного права.

Правовий режим окремих територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Поняття правового режиму національної екологічної мережі як особливого об'єкта правового регулювання, охорони та використання. Склад і класифікація природних територій та об'єктів особливої державної охорони як ключових елементів національної екологічної мережі за чинним законодавством. Законодавство про національну екологічну мережу.

Основні поняття теми: природно-заповідний фонд, природно-заповідна охорона, національна екологічна мережа, виключна морська економічна зона, екологічна безпека.

Семінар 3. Природоохоронне право. (2 год.)

Лекція 5. Право екологічної безпеки. (2 год.)

Поняття екологічної безпеки в процесі здійснення промислово-виробничої та транспортної діяльності: юридична природа та ознаки.

Поняття та джерела екологічного ризику в процесі здійснення промислово-виробничої, транспортної, господарської діяльності та в процесі проектування промислових об'єктів.

Юридична відповідальність за порушення вимог екологічної безпеки.

Основні поняття теми: екологічна безпека, промислово-виробнича та транспортна діяльність, безпека господарської діяльності, проектування промислових об'єктів.

Семінар 4. Право екологічної безпеки. (2 год.)

Лекція 6. Атмосфероохоронне право України. (2 год.)

Атмосферне повітря, повітряний простір, космос: поняття та співвідношення. Стандартизація та нормування в сфері охорони атмосферного повітря. Особливості управління в сфері використання та охорони атмосферного повітря. Регламентація шумового, радіаційного та інших видів забруднень атмосферного повітря. Відповідальність за порушення законодавства про атмосферне повітря.

Основні поняття теми: атмосферне повітря, повітряний простір, космос, радіаційне забруднення, забруднення.

Семінар 5. Атмосфероохоронне право України. (2 год.)

Навчально-методична картка дисципліни «Екологічне право»

Разом: 54 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 10 год., індивідуальна робота – 6 год., самостійна робота – 24 год., підсумковий контроль – 2 год.

Модуль	Модуль I.			Модуль II.						
Назва модуля	Загальні засади екологічного права.			Особлива частина екологічного права.						
Дата				3		4		5		6
Лекції	1	2								
Теми лекцій	Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України.	Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.		Природоресурсове право.		Природоохоронне право		Право екологічної безпеки		Атмосфероохоронне право України
Теми семінарських занять			Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України. Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.		Природоресурсове право.		Природоохоронне право.	Право екологічної безпеки.		Атмосфероохоронне право України
Самостійна робота студентів	Табл. 6.1.			Табл. 6.1.						
Поточний контроль									Контрольна робота	
Підсумковий контроль	залік									

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семинарських	Самостійна робота	Підсумковий контроль	Індивідуальні заняття
Модуль I. Загальні засади екологічного права.								
1.	Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України.	6	2	2		4		
2.	Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.	12	4	2	2	6		2
	Всього:	18	6	4	2	12		2
Модуль II. Особлива частина екологічного права.								
3.	Природоресурсове право.	8	4	2	2	4		2
4.	Природоохоронне право.	8	4	2	2	4		
5.	Право екологічної безпеки.	10	4	2	2	4		2
6.	Атмосфероохоронне право України.	10	6	2	2	2	2	
	Всього:	36	18	8	8	14	2	4
	Разом:	54	24	12	10	24	2	6

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України. Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.	2
2	Природоресурсове право.	2
3	Природоохоронне право.	2
4	Право екологічної безпеки.	2
5	Атмосфероохоронне право України.	2
	Разом:	10 год

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Поняття, предмет, методи, система та джерела екологічного права України.	4	5
2	Екологічні права та обов'язки громадян. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.	6	5
3	Природоресурсове право.	4	5
4	Природоохоронне право.	4	5
5	Право екологічної безпеки.	4	5
6	Атмосфероохоронне право України.	2	5
	Разом:	24 год.	30 балів

7. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

V. *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

VI. *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

8. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Екологічне право» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи
1. Відвідування лекцій	1
2. Відвідування семінарів (практичних)	1
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10
5. Індивідуальне дослідне завдання (ІНДЗ)	30
6. Опрацювання фахових джерел	10
7. Написання реферату	15
8. Виконання модульної контрольної роботи	30
9. Виконання тестового контролю (експрес-контролю)	10
10. Творча робота, есе	20

- У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:
- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповідь, повідомлення, дискусія.
 - **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
 - **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
 - **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Кількість балів	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	5 (відмінно)
B	82-89	4 (добре)
C	75-81	
D	69-74	
E	60-68	3 (задовільно)
FX	35-59	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
F	1-34	2 (незадовільно) з можливістю повторного прослуховування

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

<p>Незадовільно. Студент відтворює менше половини навчального матеріалу навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача; за допомогою викладача виконує елементарні завдання; може дати відповідь з кількох простих речень: здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з джерелами, відсутні сформовані уміння та навички; виконує 30% від загальної кількості тестів.</p>
<p>Задовільно. Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять та сформулювати правило; здатен відтворити навчальний матеріал з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати; висловлене судження одним-двома аргументами, виконує 55-65% від загальної кількості тестів</p>
<p>Добре. Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, здатен з допомогою викладача скласти план реферату, виконати його та правильно оформити; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає прості таблиці та схеми; виконує 75-</p>

80% від загальної кількості тестів.

Відмінно. Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну; виконує 95-100% від загальної кількості тестів.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

РОЗРАХУНОК БАЛІВ ДЛЯ ЗАЛІКУ

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	обов'язкова кількість виконаних завдань за курс	максимальна кількість балів за всі види роботи
1. Відвідування лекцій	1	6	6
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	5	5
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	6	30
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10	3	30
5. Творче завдання, есе	20	1	20
6. Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25
Всього	72	22	116
Коефіцієнт		1,16	

10. Методичне забезпечення

1. робоча навчальна програма;
 2. навчальні посібники;
 3. опорні конспекти лекцій;
 4. збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

10. Очікувані результати

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Екологічне право» студент:

- орієнтується в системі сучасного екологічного права;
- відмежовує екологічні правопорушення від інших видів правопорушень;
- знає права, обов'язки та основоположні засади природноресурсового права;
- пояснює і грамотно застосовує основні терміни і поняття екологічного права;
- знає, вміє пояснювати основні засади природоохоронного законодавства;
- знає суб'єктів на яких покладено обов'язки по забезпеченню права екологічної безпеки;
- перераховує, розкриває зміст та особливості основних джерел екологічного права;

11. Рекомендована література

Законодавчі акти:

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року //Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.;
2. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. //Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 36. - Ст. 340.
3. Лісовий кодекс України в редакції Закону України від 8 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. - №21. Ст. 170.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7
5. грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР.– 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
6. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189.
7. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
8. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. //Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
9. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40. – Ст. 492.
10. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 1918.
11. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
12. Закон України “Про охорону атмосферного повітря” в редакції Закону України від 21.06.2001 р. //Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 48. - Ст. 252.
13. Закон України “Про рослинний світ” від 09.04.1999 р. //Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 22-23. Ст.198.
14. Закон України “Про тваринний світ” від 13.12.2001 р. //Відомості Верховної Ради України.- 2002. - № 14. - Ст. 97.
15. Закон України “Про безпечність та якість харчових продуктів” в редакції Закону України від 5 вересня 2005 р. //Офіційний вісник України. – 2005. - № 42. - Ст. 2641.
16. Закон України “Про питну воду та питне водопостачання” від 10.01.2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002.- № 6. - Ст. 223.
17. Закон України “Про екологічну мережу України” //Відомості Верховної Ради України. – 2004. - № 45. - Ст. 502.
18. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

Базова:

1. Екологічне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / за ред. І. І. Каракаша. – Одеса: Фенікс, 2012. – 788 с.
2. Екологічне право України. Загальна частина: навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Шуміло. – Х. : ХНУВС, 2010. – 292 с.

3. Екологічне право України. Особлива частина: навч. посіб. / О. М. Шуміло (кер. авт. кол.), В. А. Зуєв, І. В. Бригадир та ін. – К.: Центр учб. л-ри, 2013. – 432 с.
4. Екологічне право: підруч. / Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого”; за ред. А. П. Гетьмана. – Х.: Право, 2013. – 432 с.
5. Костицький В. В. Екологічне право України: підруч. / В. В. Костицький. – Дрогобич: Коло, 2012. – 360 с.
6. Право довкілля (екологічне право): навч. посіб. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка; за ред. П. Д. Пилипенка. – К.: Ін Юре, 2010. – 401 с.

Допоміжна

1. Андрейцев В. І. Актуальні проблеми екологічного права: новітні доктрини: ретроспективний аналіз та погляд у майбутнє / В. І. Андрейцев / матеріали доповіді Міжнар. круглого столу “Актуальні пробл. еколог. права”. – Д.: Нац. гірн. ун-т, 2010. – 153 с.
2. Водне право України: навч. посіб. / В. О. Процевський, О. М. Шуміло. – К.: Центр учб. л-ри, 2012. – 176 с.
3. Гвоздик П. О. Джерела екологічного права: моногр. / відп. ред. Н. Р. Малишева. – К.: Алерта, 2012. – 304 с.
4. Правові форми екологічного контролю: навч. посіб./М. В. Краснова, Е. В. Позняк, Т. П. Коваленко та ін.; за ред. М. В. Красної. – К.: Алерта, 2012. – 760 с.
5. Ковтун О. М. Правова охорона територій та об’єктів природно-заповідного фонду України: навч. посіб. / О. М. Ковтун. – К.: Прецедент, 2010. – 229 с.
6. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб./ М. В. Краснова. – К.: Алерта, 2012. – 216 с.
7. Комарницький В. М. Організаційно-правові питання спеціального природокористування: моногр. / В. М. Комарницький. – Луганськ: ЛДУВС, 2010. – 192 с.
8. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: моногр. / П. Ф. Кулинич. – К.: Логос, 2011. – 688 с.
9. Шем’яков О. П. Правове регулювання використання та охорони надр в Україні: проблеми теорії, застосування і розвитку законодавства: моногр. / О. П. Шем’яков, І. В. Хохлова. – Донецьк: Донбас, 2011. – 515 с.
10. Шеховцов В. В. Правове регулювання права приватної власності на об’єкти тваринного світу в Україні: моногр. / В. В. Шеховцов; за наук. ред. А. П. Гетьмана. – Х.: ФІНН, 2010. – 200 с.

Електронні ресурси для самостійної роботи

<http://portal.rada.gov.ua/> - офіційний сайт Верховної Ради України. Містить всю законодавчу базу України, є зручним для пошуку необхідних законодавчих актів (розділ «Законодавство»).

http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/06-Ekolog_pravo-Ryabec.pdf

Рябець К. А. Екологічне право України: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової

літератури, 2009. – 438 с.

<http://uristinfo.net/ekologicheskoe-pravo/270-ekologichne-pravo-ukrayini-getman-shulga.html>

Екологічне право України. Підручник / За редакцією професорів А. П. Гетьмана і М. В. Шульги. Затверджено Міністерством освіти і науки України як підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів – Х., Право, 2009. – 327 с.

http://zaochka.net/books_p_1_p_2_p_.html

Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка. - К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. - 720 с.

http://lib.mdpu.org.ua/e-book/ekol_pravo/ecolog_pravo.pdf

Кодекс України про надра

<http://dei.gov.ua/menyu-4/kodeksi-ukrajini/554-kodeks-ukrajini-pro-nadra.html>

Лісовий кодекс України

<http://dei.gov.ua/menyu-4/kodeksi-ukrajini/553-lisovij-kodeks-ukrajini.html>

Водний кодекс України

<http://dei.gov.ua/menyu-4/kodeksi-ukrajini/552-vodnij-kodeks-ukrajini.html>

Земельний кодекс України

<http://dei.gov.ua/menyu-4/kodeksi-ukrajini/551-zemelnij-kodeks-ukrajini.html>